

BİR ORTAM VE MÜZE OLARAK KENT**CITY AS A MEDIUM, CITY AS A MUSEUM**

İzlemek için tıklayınız.***

Dilara Tekrin*

Ayşe Gülsüm ÖZEL**

Bu video makale, filozof Friedrich Kittler'in şehirlerin birbirleriyle iletişim halindeki ağlardan meydana geldiği önermesini 2020-2021 yılları arasında Almanya'nın Billerbeck kentinde şehir çalışmaları alanında yürütülen Offenes Heimatmuseum isimli bir proje üzerinde deneyimler ve Kittler'in önermesinin bir nevi video deneyini oluşturur.

Kittler, "The City is a Medium" isimli yazısında, önceki çağlarda dini ya da idari önemi bulunan bir binanın etrafında şekillenen şehrin, günümüzde birçok ağdan meydana gelen bir ağ halini aldığını yazar. Bu ağlar, televizyon ve telefon ağları gibi enformasyon da taşıyabilir, su ve elektrik gibi enerji de... Kittler, söz konusu ağların şehri hem bir araya getirdiğini hem de ayırdığını vurgular. Şehrin, sadece görünen çizgilerden ibaret olmadığını aksine gözle görülen ve görülmeyen ağlar içerdiğini belirtir.

Bu video, Kittler'in değindiği gözle görülemeyen ağlara bir örnek olarak şehirde yaşayan insanların deneyimlerinden, anılarından, yaşanmışlıklarından oluşan bir ağı hayata geçirir. Bu bağlamda ilham aldığı kuramcının argümanını video aracını kullanarak uygulamaya koyar.

Videoda kullanılan ses kayıtları ve fotoğraflar, Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya Eyaletinde bulunan Billerbeck şehrinde 2020-2021 yıllarında Kunst und Kultur Verein Billerbeck (Billerbeck Kültür ve Sanat Derneği) tarafından hayata geçirilen ve eyalet tarafından fonlanan Offenes Heimatmuseum Billerbeck isimli proje süresince toplanmıştır.

OFFENES HEIMATMUSEUM BILLERBECK PROJESİ

Offenes Heimatmuseum Billerbeck projesinin amacı, şehrin kendini oraya ait hissedenlerin gözünden bir temsiline oluşturulması ve bu temsiline bir şehir müzesi formatında şehre kalıcı olarak hediye edilmesidir. Bu proje, Werkstatt-Heimat-Förderungsprogramm kapsamında Ministerium für Heimat, Kommunales, Bau und Digitalisierung des Landes Nordrhein-Westfalen tarafından yaklaşık 90.000 Euro değerinde fonlanmıştır.

*Dr. Öğretim Üyesi, Türk-Alman Üniversitesi, dilara.tekrin@tau.edu.tr

**Öğretim Görevlisi, Staatliche Akademie der Bildenden Künste Stuttgart, ayse.oezel@abk-stuttgart.de

***<https://cinearji.com/bir-ortam-ve-muze-olarak-kent/>

Münsterland'a bağlı 12.000 nüfuslu Billerbeck şehrinde gerçekleştirilen projenin konsepti, projenin yürütücüsü, yardımcı yürütücüsü ve sanat yönetmeninden oluşan çekirdek ekip tarafından geliştirilmiştir. Klasik bir kırsal Alman şehri olan Billerbeck, ekibin aşına olduğu bir coğrafya olması ve düşük nüfusu sayesinde etkili bir örneklem grubu oluşturulabileceği sebebiyle projenin evreni olarak seçilmiştir.

Projenin katılımcıları gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Açık bir çağrı yayınlanarak projenin tanıtımı yapılmış ve ilgilenenlere kayıt olmaları için bir aylık bir süre verilmiştir. Projenin çağrı ve bilgilendirmesi hem projenin Web sitesi ve sosyal medya kanallarında hem de semt pazarında kurulan bir stant üzerinden sağlanarak dijital okur-yazar olmayan potansiyel katılımcılara da ulaşmak amaçlanmıştır.

Projenin katılımcılarının belirlenmesinin akabinde bilgilendirici bir online toplantı yapılmış, projenin amacı ve aşamaları anlatılarak katılımcıların soruları cevaplanmıştır. Bu toplantı ile bir ay sürecek olan data toplama aşaması başlamıştır. Katılımcılardan kendilerini bu şehirde "evde" hissetmelerini sağlayan 3 mekânın fotoğraflarını çekmeleri ve bu mekânlarla ilgili deneyimlerini anlattıkları birer ses kaydı oluşturmaları istenmiştir.

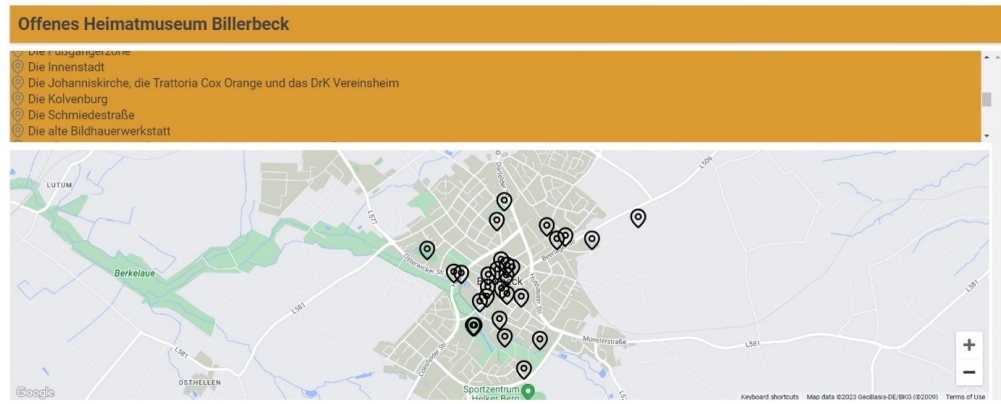
Katılımcılar bu dijital kayıtları proje ekibine göndermiş böylece projenin değerlendirme aşaması başlamıştır. Bu aşamada katılımcıların gönderdiği data derlenerek, şehrin katılımcılara kendilerini "evlerinde" hissettiren noktaları belirlenmiştir. Böylece bir sonraki aşamaya geçilmiş ve belirlenen noktalara müzenin "eserlerinin" yerleştirilmesini de içeren kreatif üretim ve müzenin kurulması süreci başlamıştır. Ekibin sanat yönetmeni her bir nokta için biricik bir panel tasarlamıştır. Bu eserleri biricik kılan şey ise üstlerinde yer alan ve katılımcıların çektiği fotoğraflardan üretilmiş olan kolaj çalışmasıdır. Her bir panel Fotoğraf 1'de görüldüğü üzere bir QR Kod taşımaktadır ve bu kod tarandığında da Offenes Heimatmuseum Billerbeck'in dijital uzamına geçilmektedir.

Şekil 1. Offenes Heimatmuseum Billerbeck Projesine Ait Bir Panel

Şekil 2’de ise müzenin dijital uzamında şehir haritası ve şehre yerleştirilmiş olan paneller görülmektedir. Bu noktaların her biri tıklandığında katılımcıların çektikleri fotoğrafları görmek ve bu mekanla ilgili anılarını okumak ve dinlemek mümkündür. Projenin tamamlanması ve Offenes Heimatmuseum Billerbeck’in açılması 19 Eylül 2021 tarihinde gerçekleşmiştir. Böylece Billerbeck sokaklarına sonsuza kadar orada kalacak, orada yaşayanların şehirle ilgili deneyimlerini, hatıralarını geleceğe taşıyacak hibrit bir müze hediye edilmiştir.

Şekil 2. Offenes Heimatmuseum Billerbeck Projesinin Dijital Uzamı

Şekil 2’de ise müzenin dijital uzamında şehir haritası ve şehre yerleştirilmiş olan paneller görülmektedir. Bu noktaların her biri tıklandığında katılımcıların çektikleri fotoğrafları görmek ve bu mekanla ilgili anılarını okumak ve dinlemek mümkündür. Projenin tamamlanması ve Offenes Heimatmuseum Billerbeck’in açılması 19 Eylül 2021 tarihinde gerçekleşmiştir. Böylece Billerbeck sokaklarına sonsuza kadar orada kalacak, orada yaşayanların şehirle ilgili deneyimlerini, hatıralarını geleceğe taşıyacak hibrit bir müze hediye edilmiştir.

CITY AS A MEDIUM CITY AS A MUSEUM

Videoda ise Offenes Heimatmuseum Billerbeck projesi kapsamında katılımcıların fotoğraf ve ses kayıtları üzerinden ilettiği Billerbeck şehri ile ilgili yaşanmışlıkları kullanılarak şehrin resmi haritasına alternatif bir harita oluşturulmuştur. Bu harita, şehrin önemli binalarını ya da sokaklarını değil şehirde yaşanmış anıları, deneyimleri göstermektedir. Proje kapsamında toplanmış olan ses kayıtları ve fotoğraflardan yararlanılmış ayrıca Özel ve Tekrin tarafından Billerbeck şehrinde fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır.

Kamera şehrin sokaklarında gezer ve proje katılımcılarının aktardığı anıların yaşandığı mekanlar görüntüye geldiğinde o anıyı yaşayan kişinin sesinden bu mekanla ilgili hikayesi duyulur. Bir mekânda birden çok kişinin bir yaşanmışlığı varsa hepsinin birden sesi aynı anda duyulur. Böylece şehirde yaşayanların anılarından, deneyimlerinden oluşan bir evren yaratılmıştır. Kittler’in bahsettiği şehrin gözle görülemeyen ağlarından biri gözle görülür hale gelmiştir.

Kullanılan ses kayıtları projenin dili olan Almanca'dır bu nedenle bu anıların bazılarının Türkçe çevirilerine aşağıda yer verilmiştir.

Das Freibad (Açık Havuz)

"Açık havuz benim için gerçekten ikinci bir ev gibi. Örneğin gümüş madalya kazandığım zamanı hatırlıyorum çünkü babam bunun için bana dondurma sözü vermişti. O zamanlar dondurmayı eski mini golf sahasındaki büfeden alıyordum. Ayrıca 24 saat yüzme gününü de hatırlıyorum. Bir de eski ağaçlardan birine yıldırım düştüğünde ağaç yarılmıştı. Ya da çadırlarımızın orada, çayırda nasıl yüzdüğünü. Açık hava yüzme havuzuyla ilgili daha pek çok anım var ve buranın benim için her zaman evim olacağı çok açık."

Die Lange Straße

"Bir akşam, fırtınalı bir geceydi, altı ya da yedi yaşlarında olmalıydım ve olan oldu. İtfaiye baltalarla dairemizin kapısını kırdı ve bizi uykumuzdan uyandırıp daireden dışarı çıkardı, çünkü Jöppi'de büyük bir yangın vardı ve yangın yayılma tehlikesi taşıyordu. Ne de olsa şehirdeki her şey birbirine çok yakın inşa edilmişti. Kıvılcımlar o kadar yüksekte uçuşuyordu ki nasıl güvenli bir yere taşındığımızı hatırlıyorum. İtfaiyeciler bizi yaya bölgesinden aşağıya, dairemize, Lange Straße'de yaşayan büyükannemizin evine taşıdılar. Seyircilerin saçlarındaki kıvılcımlar hâlâ gözlerimin önünde. Sanırım itfaiyeciler daha fazla kor ateşlenmediğinden emin olmak için birkaç gün boyunca nöbet tutmak zorunda kaldılar. İtfaiyecilerin günlerce orada kaldıklarını hatırlıyorum. Ondan sonra her şey yavaş yavaş yeniden inşa edildi ve sonuç olarak Lange Straße'nin tüm sokak manzarası değişti."

Das Mühlrad (Değirmen)

"Çocukken değirmenin tekerleğinin nasıl döndüğünü izlemek beni her zaman büyülemiştir. Hatta bazen gıcırdadığında sesi ailemin evine kadar gelirdi. Her zaman gitmekten hoşlandığımız, izlediğimiz, oynadığımız bir yerdi. Büyükbabam ve kuzenlerimle Berkel'e gitmeyi ve büyükbabamla atölyede eski ahşaptan küçük tekneler yapmayı ve sonra onları yüzdürmeyi de çok severdik. Bu her zaman çok eğlenceliydi ve çocukluğumu sevgiyle hatırlıyorum. Şimdi bile ne zaman yürüsem bir an durup değirmenin nasıl döndüğünü izliyorum. Kendinizi çok rahat hissettiğiniz ve özellikle çocukluğunuza dair çok güzel anılarınız olduğu yerlerin var olması kendinizi evinizde hissettiriyor."

Kaynakça

Kittler, F., & Griffin, M. (1996). The City is a Medium. New Literary History, 27(4), 717-729.